

szeptember – október

Észlelők	Vizu.	Fotó	Rádió
Danó Andrea (Bajna)	3,0/16		
Deli Judit (Tatabánya)	3,0/15		
Dobai Ágnes (Mezőfalva)	2,5/6		
Dömötör Róbert (Kisbér)	9,1/78		
Dunai Rezső (Tatabánya)	6,0/47		
Farkas Ernő (Budapest)		22,8	
Fekete János (Felsőszolca)			7,5/991
Glász Gábor (Környe)			0,5/13
Gregor Zita (Tatabánya)	6,0/65		
Házi László (Jászapáti)	1,4/1		
Hevesi Zoltán (Kaposvár)			1,0/35
Jónás Károly (Budapest)	4,0/11		
Moraveczen Henrietta (Bajna)	3,0/12		
Mosonyi Judit (Tatabánya)	3,0/10		
Neuwirth Csaba (Komárom)	3,0/19		
Nyerges Gyula (Esztergom)	2,5/29		
Posztobányi Kálmán (Sz. battyán)	3,0/22		
Sajtz András (Újfalu, R)	4,7/15		
Szabó Sándor (Bóly)	3,0/24		
Szalma Zsolt (Esztergom)	3,0/6		
Szauer Ágoston (Pápa)		2,3	
Teichner Szilárd (Budapest)	3,0/15		
Tepliczky István (Tata)	19,0/110+í	25,0	30,5/1244
Urbán István (Jászapáti)	1,4/4		
Vámosi László (Budapest)	4,0/11		

A felsoroltakon kívül Kósa-Kiss Attila (Nagyszalonta, R) és Sajtz Terézia (Újfalu, R) készített egy-egy tűzgömb beszámolót. Összesen 22-en küldtek be meteorészleléseket 87,6 óra vizuális, 50,1 óra fotografikus ill. 39,5 óra rádiós össz-időtartamban.

Figyelemmel kísérve az elmúlt évek "meteorészlelési történetét", megállapítható, hogy csökkent az amatőrök érdeklődése, egyénileg meglehetősen kevesen vállalkoznak a meteorozásra. Ugyanakkor nőtt a csoportos akciókra, észlelőhétvégekre és -táborokra mozgósítható megfigyelők száma, ezen alkalomok szervezettsége (lásd pl. nyári táborok) igen eredményes adatgyűjtéseket tesz lehetővé. E súlyponteltolódás leginkább azzal függhet össze, hogy érdeklődőink egyre nagyobb százaléka városi amatőr, a kivilágítottág pedig az utóbbi években minden elképzelést túlhaladt. A sötétbe kijutni egyre nagyobb időt és fáradságot igényel napi gondjaink közepette. Az egyéni rendszeres meteoradat-gyűjtésnek — derült esténként egy-két óra megfigyelés rajmentes időszakban is — hatalmas jelentősége van a kisebb áramlatok ill. a rendkívüli jelentkezések feltérképezésére. Ilyen munkára szeretnénk biztatni elsősorban a vidéki, sötét éghoz könnyebben "hozzájutó" amatőrtársainkat!

D Á T U M (UT)	°S L	OBS	HMG	METEOR	ÉSZLELŐHELY	N	E	ÉSZLELŐK
1988-07-08/09-2035-2215	106,90	1	6,0	5	ÚJFALU,R	4639	2143	SAJTZ ANDRÁS
1988-07-10/11-0130-0346	109,02	4	6,0	30	KÖTCSE	4645	1751	ÉSZLELŐCSOPORT: ****
1988-08-11/12-1930-2110	139,36	1	6,0	7	ÚJFALU,R	4639	2143	SAJTZ ANDRÁS
1988-08-12/13-1945-2245	140,35	1	6,3	33	ÚJFALU,R	4639	2143	SAJTZ ANDRÁS
1988-08-15/16-2025-2210	143,24	1	6,5	12	ÚJFALU,R	4639	2143	SAJTZ ANDRÁS
1988-08-20/21-2200-2320	148,10	1	6,6	8	ÚJFALU,R	4639	2143	SAJTZ ANDRÁS
1988-09-03/04-1900-2150	161,53	1	6,5	10	ÚJFALU,R	4639	2143	SAJTZ ANDRÁS
1988-09-08/09-2230-0100	166,52	2	4,7	9	SÜLYSÁP	4727	1932	DOBAI Á.-TEPLICZKY I.
1988-09-10/11-1930-2030	168,31	5	5,2	17	MOGYORÓSBÁNYA	4744	1836	ÉSZLELŐCSOPORT: *****
1988-09-10/11-2345-0145	168,51	5	5,2	44	MOGYORÓSBÁNYA	4744	1836	ÉSZLELŐCSOPORT: *****
1988-10-03/04-1900-2120	190,83	1	5,0	23	KISBÉR	4729	1802	DÖMÖTÖR RÓBERT
1988-10-03/04-2145-2245	190,91	1	5,5	2	SÜLYSÁP	4727	1932	TEPLICZKY ISTVÁN
1988-10-05/06-1910-2110	192,80	1	6,4	5	ÚJFALU,R	4639	2143	SAJTZ ANDRÁS
1988-10-08/09-2040-2340	195,84	7	6,1	92	RÁKTANYA	4712	1747	ÉSZLELŐCSOPORT: *****
1988-10-10/11-0115-0315	197,99	1	6,1	26	SÜLYSÁP	4727	1932	TEPLICZKY ISTVÁN
1988-10-11/12-0030-0200	198,94	1	5,5	8	SÜLYSÁP	4727	1932	TEPLICZKY ISTVÁN
1988-10-13/14-0050-0220	200,93	1	6,0	15	TATA	4740	1824	TEPLICZKY ISTVÁN
1988-10-15/16-1830-2100	202,67	1	4,8	20	KISBÉR	4729	1802	DÖMÖTÖR RÓBERT
1988-10-16/17-0100-0330	203,93	2	5,5	43	TATA	4740	1824	TEPLICZKY I.-NYERGES GY.
1988-10-17/18-1830-1950	204,63	2	5,0	5	JÁSZAPÁTI	4730	2009	URBAN I.-HÁZI L.
1988-10-19/20-0050-0250	206,89	1	5,8	17	TATA	4740	1824	TEPLICZKY ISTVÁN
1988-10-31/01-1745-1908	218,56	1	4,5	11	KISBÉR	4729	1802	DÖMÖTÖR RÓBERT

A felsorolásban szereplő számos vizuális megfigyelő is két észlelőhétvégenek köszönhető. Szeptember elején zajlott Mogyorósbányán a szokásos őszi tábor párás, de rendkívül nyugodt légkör közepette. Egy hónappal később, okt. 6-8. között pedig Ráktanyára gyűlt össze mintegy 10 amatőr a Giacobinidák maximumának figyelemmel kísérésére. Az első, esős éjszaka után jó átlátszóság segítette az észlelőkedvet. Míg szeptember időjárása eléggé felhős, csapadékos volt, október végre igazi derült, nyugodt őszt hozott — ez az észlelések megoszlásán is jól látszik (l. táblázat). Az említett ráktanyai hétvége után 10 derült éjszaka következett, ámbar az ország nem minden részén voltak zavartalanok a megfigyelési lehetőségek.

Például e sorok írójának már a korábbi években is feltűnt, hogy déli szél esetén a Tatai-árok klímaviszonyai igen kedvezőek, talán a Vértes-hegységből lebukó szél hatásának köszönhetően. Nyerges Gyula társaságában e sorok írója okt. 16/17-én éjjel különleges tapasztalatokat élt át. Az esti órákban Sülysápra érkezve igen páras légkört tapasztaltunk — 60° magasság alatt nem látszott csillag! (Reggelre, mint később megtudtuk, sűrű köd keletkezett.) Visszafordulás mellett döntöttünk: irány Tata! A háromórás, 120 km-es vonatkozás kárpótolt mindenért — ragyogó átlátszóság és (október közepén éjjel!) 15^oC-os hőmérséklet mellett meteorozhattunk. Ennyire különbözőek lehetnek a klímaviszonyok egy ilyen kis országban is.

E kis meteorológiai kitérő után szóljunk a meteoraktivitásról. Az őszi hónapok — hála a magasan húzódó ekliptikának — meteorokban gazdag éjszakákat hoznak, legalábbis októbertől. Számos kisebb áramlat lassú meteorjai teszik változatossá az észlelést, viszont cseppet sem könnyítik meg a feldolgozó helyzetét. Szeptemberben még jelentkeztek a Cygnidák és a késői Aquaridák a nem túl látványos, átlagos jelentkezést (kb. 10-es ZHR) mutató Piscidák mellett. Okt. elején a Draconidák aktivitása nem haladta meg a 6-8-as ZHR-t. Igaz — mint említettük — a maximumról lekettünk az esős idő miatt. És kérdéses egyáltalán: volt-e maximum? (Vö. az előző évek tapasztalatait.) Az ezen időben jelentkező Cassiopeidákat csupán néhány éve "tudatosítottuk". Elég gyenge áramlat, csupán 1-2 db/óra ZHR-rel, a Cook-radiánskatalogusban sem szerepel. A nagy radiánsmagasság azonban több rajtag megpillantását tette lehetővé.

Október legismertebb eseménye az Orionidák jelentkezése. Az idén a holdfázis meghiúsította a maximum észlelését, a hosszú derült időszakban viszont követhető volt a növekvő aktivitás. Sajnos meglehetősen "egyhangú" a megfigyelőlista (1. táblázat). Az Orionidák már a hónap elején jelentkeztek, s bár a rádiás helyileg nincs messze a szintén aktivizálódó Tauridákétól, a rajtakok jól megkülönböztethetők sokkal nagyobb sebességük révén. Mennyiségük a maximum közeledtével fokozatosan nőtt, de nem volt igazán látványosnak nevezhető a jelentkezés. A gyors, viszonylag halvány meteorok rossz "fotótémák". Az Orionidák fényesség-időtartam-ZHR statisztikája az alábbi:

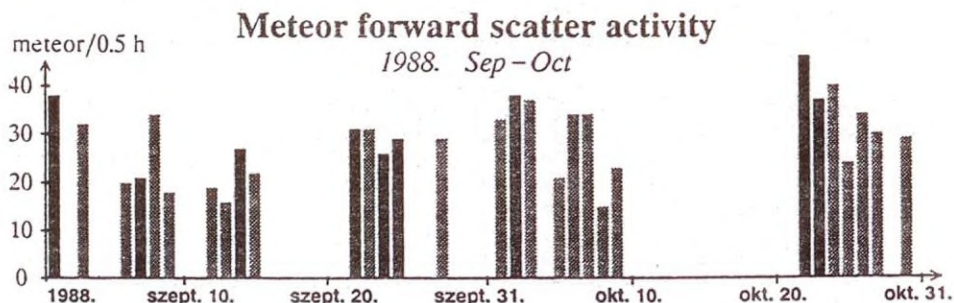
ZHR-átlagok:

Fényesség	-1	0	+1	+2	+3	+4	+5		
db	1	6	7	11	14	10	3	10-08/09	4,4±2,2
	2 %	11 %	14 %	21 %	27 %	19 %	6 %	10-10/11	3,0±1,5
								10-11/12	6,3±3,5
								10-13/14	1,2±1,2
A raj átlagfényessége:	+2,40 magnitudo (52 adat)							10-16/17	14,9±4,2
fényességindexe:	1,75							10-19/20	12,6±3,7

Időtartam	0,1-0,2	0,3-0,4	0,5-0,6	0,7-0,8	0,9-1,0	1,1-1,5	> 1,5 s
db	3	22	12	8	0	3	2
	6 %	44 %	24 %	16 %		6 %	4 %

A rajtakok átlagos időtartama: 0,59 s (50 adat)

A nem túl kiemelkedő maximumot a rádiós észlelések is jelzik. A diagramon az egy-egy naptári napon végzett félórás észlelések közül a legnagyobb meteorvisszhang-számú félóra mennyiségét ábrázoltuk. A megfigyelések számát az oszlopok sötétsége jelzi (3-nál több=sötétebb oszlop). Október 20. körül az átlagosnak mintegy kétszerese volt az aktivitás éjszakánként.

Sajnos rádiós téren is igen kevés anyag érkezett be. A témakör beindításakor azt gondoltuk, hogy ezen időjárástól, égállapottól független módszer sok hívet szerez pl. a városokban lakók körében. Bár az eddigiek nem ezt bizonyítják, mégis reménykedünk, hátha a bemutatott eredmények nagyobb kedvet teremtenek — s ez nemcsak rádiós téren igaz!

TEPLICZKY ISTVÁN